Ч. 147. Львів, второк 22. серпня 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік I.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 1500 М. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Швайцарії 5 фр. шв., Німеччині 100 марок, Чехословаччині 30 корон ч., Болгарії 60 левів, Румунії 50 лей, Австрії 3000 корон. Зміна адреси 100 марок польських.

ОГОЛОШЕННЯ: Рядок дрібного друку або його місце в рубриці „Оголошення" 100 М., в „Надісланім", в „Оповістках" і некрольоги 200 М. Між новинками і в редакційній части 300 М., на першій сторові 400 М. За дрібні оголошення 30 М від слова; товстим друком подвійно. В неділі і свята 50% дорозче.

Виходить о годині 7. рано.

Один прим. 60 Мкп.

РЕДАКЦІЯ, АДМІНІСТРАЦІЯ й ЕКСПЕДИЦІЯ: ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10

Галицьке питання і Жиди.

Париж, дня 4. серпня 1922.

„La Tribune Juive" з 27. VII. містить отсю статтю п. Витвицького, голови галицької делегації:

В числі 128 Вашого цінного журналу з 19. червня с. р. п. Л. Бресс у своїй статті п. н. „Східна Галичина і положення Жидів" торкнувся питання відношення Українців до Жидів. Покликуючись на мою заяву, зроблену в моїй статті, оголошеній в „L'Europe Nouvelle", в якій сказано між иншим, що Українці готові признати Жидам в галицькій самостійній державі повну політичну рівноправність, п. Л. Бресс висловлює сумнів, чи та рівноправність була би дійсно реалізована. У відповіди на ті сумніви дозволюю собі відповісти ось-що: В Східній Европі, починаючи від західних границь Польщі, Східна Галичина є одинокою країною, в якій відносини між більшістю населення, себто Українцями і Жидівською людністю, постійно оставали приязними. Там не було ніколи ніяких ворожих виступів Українців проти Жидів. Треба тямити, що відомий у цілім світі погром Жидів у Львові наступив після уступлення українських військ зі Львова, а вступлення там польських військ в листопаді 1918 р.

Повна рівноправність Жидів в Східній Галичині се не тільки фраза — се інтегральна частина української політичної програми, яка була реалізована за часів української влади в Східній Галичині. В той час в краю уконституовалася була Жидівська Національна Рада із своїми комітетами в кождім з повітових міст і вона адмініструвала зовсім самостійно справами культу і жидівських шкіл. В організації шкільництва і культу мали Жиди повну автономію; про викладову мову в усіх школах низчих і середніх рішала Жидівська Національна Рада. В склад Галицького Уряду входив один член жидівської народности для справ жидівських. Підчас походу галицької армії проти большевиків літом 1919 р. все населення України без винятку витало її ентузіястично як оборонця безпеченства і ладу; по жидівських святинях також відправлялися богослуження за її побіду. Се реальні докази відношення Українців до Жидів в минулім. Політичні й економічні інтереси Українців вимагають, щоби та рівноправність Жидів була збережена і в будучій галицькій державі. З другого боку — уконституовання самостійної галицької держави лежить в інтересі Жидів. З креованням незалежної галицької держави буде привернений мир на европейськім Сході і повстануть великі перспективи економічних зносин Галичини і Польщі з Україною.

Рівночасно оголошена ось така заява п. Л. Бресса: Почуваюся щасливим, що я дав шановному п. Витвицькому нагоду зясувати приязне відношення галицьких Українців до Жидів; його щирість не була подана в сумнів, навпаки, ми цінимо високо його подвійний характер, як офіціяльного представника галицьких Українців і як юриста. Пригадуємо лише приклад Румунів, які на загал є народом толерантним і по суті добрим. Другий приклад дають Поляки. Віримо радо, що в самостійній Східній Галичині погромні події не були би можливими, і що мир був би там забезпечений. Ми вдячні так компетентній особі, як п. Витвицький, за те, що він був ласкав сказати на нашу адресу, і привязуємо до його заяви вагу тим більшу, бо знаємо на певно, що вона покривається з поглядами инших визначних галицьких діячів. Ясно, що утворення самостійної держави лежало би в інтересі Жидів, якщо вона мала би запевнити їм, поруч ладу і супокою, також пошанування їхніх політичних прав. П. Витвицький впевнює, що виключений всякий сумнів відносно додержання зобовязань з боку галицьких Українців. Радо подаємо се до загального відома.

Польща і Сх. Галичина.

(Голос „L' Ere Nouvelle".

„L' Ere Nouvelle" з 2. VIII. оповіщує такий комунікат:

„Міжнародній Мировий Конгрес, який недавно відбувся в Льондоні, ухвалив на повнім засіданню 28. липня отсі резолюції: Необхідно, щоби самовизначення народів було остаточно висловлене пактом Ліги Націй і очеркнене так, що кождий нарід має право обєднатися з другим, або від нього відлучитися. Супроти домагань, предложених представниками Єгипту і Східної Галичини, Конгрес висловлює бажання, щоби негайно було зреалізоване право самовизначення народів відносно сих країв, як і всіх тих, котрих державноправне становище є невирішене або оспорене".

„L' Ere Nouvelle" з 4. VIII. містить кореспонденцію з Варшави п. з. „Хронічна політична кріза":

„Польська правительственна кріза полагоджена сьогодня провізорично. Нароком пишу „провізорично", бо політичне положення остає в найвищім ступні непевне і ніщо не заповідає близької консолідації держави. На протяг трьох тижнів Польща мала два правительства: одно Слівіньского, ставленника маршала Пілсудского, друге Корфантія, представника реакційної більшости польського сойму. Отсе друге правительство, по правді, оставало за кулісами, а проте воно також вело свої діла. Конфлікт обох правительств, правого і лівого, покінчився після багатьох інцидентів, котрі ледви що не довели до відставки начальника держави, побідою маршала. Та на як довго?

А проте не треба манитися, немовби польську лівицю і правицю розєднувала глибока прогалина. Їхні програми ледви між собою ріжняться; по традиції давньої польської державної політики, конфлікт обмежується до боротьби за виконування панування на чужих територіях, панування, якого вдержання бажають згідно і лівиця і правиця. І хочби польська реакція виконала свою погрозу і проголосила монархію, покликуючи на престол Польщі архикнязя Альбрехта Габсбурга, сина живучого в Польщі архикнязя Карла Стефана, — або хочби соціялісти відповіли проголошенням диктатури Пілсудского, політичне положення зовсім не змінилося би. Ніяка розвязка не в силі усунути тої дрімучої кризи, в якої основу лягла відсутність політичного і демократичного змислу польського народу.

Внутрішнє положення також гіршає постійно. Стабілізація польської марки є злудою (останнього місяця вона впала у відношенню до доляра з 6000 до 7000). Наладнання економічних відносин стає щораз більш неможливим і це положення не зміниться доти, доки Польща не буде привернена до своїх етнографічних меж.

Не треба забувати, що внутрішній заколот має за причину передовсім обставину, що польська держава займає простір два рази більший, як область самоїж Польщі. Так, як часом в інтересі кращого збору треба посвятити частину овочів надто обтяженого дерева, так само і Поляки повинні зрозуміти конечність зречися територій, які по суті не є польськими. Приклади Східної Галичини і Вильна доказують, що імперіялістична метода військового володіння, яку бажають у Варшаві приноровлювати до сумежних країв, містить в собі посів руїни; се зовсім слушно непокоїть Францію і готово довести до сього, що вона пошукає собі иншого осередка для своєї східно-европейської політики. Не забуваймо, що Франція має разом з союзниками права суверенности над Галичиною і розуміє, яку ролю мігби відограти сей край у відбудові Східної Европи".

Довкола Східної Галичини.

Англія проти виборів у Східній Галичині.

„Н. Фр. Прессе" (з 16. ц. м.) в телеграмі з Варшави доносить:

„Англійський посол звернув польському урядови увагу, що Сх. Галичина це міжнародна проблема й що тому в цім краю, в якім Польщі на основі рішення Найвищої Ради з р. 1919 і умови аліянтів з р. 1920 в Спа дано мандат провізоричної військової окупації, перед оконечним вирішенням східно-галицької справи не можуть бути переведені вибори до польського сойму і сенату.

„В звязку з цими відомостями скликано на день 17. ц. м. конституційну і заграничну комісії сойму на спільну нараду, на якій польський уряд зложить звіт про теперішне положення справи і предложить ріжні внески.

„Премєр д-р Новак поручив опрацьовання статуту для Східної Галичини комісії знавців, на якої чолі стоїть бувший намісник Галичини і австрійський міністер д-р Бобжиньский, на основі якого має бути створена воєвідська рада з польською і українською секціями, як також національний катастер. Передбачується також іменування одного українського міністра з осідком у Варшаві.

„В розмові з польськими журналістами заявив премєр д-р Новак, що можливим є, що міністер для загр. справ Норутович виїде до Парижа і Льондону в справі полагодження східно-галицького питання".

Після конференції в Льондоні.

Перед засіданням репараційної комісії.

„Н. Фр. Пр." доносить з Парижа: Парижське видання „Дейлі Мейль" подає, що колиб Бельгія мала голосувати в репараційній комісії проти становища Франції, тоді представник Франції і голова комісії Дубоа одержить припоручення виступити з комісії. Колиб однак голосовання комісії випало в некористь мораторії, тоді — по думці денника — виступить з комісії напевно англійський делегат Брендбері.

Погроза Франції.

Аг. Аваса доносить з Парижа: На днях відбудеться засідання комісії для відшкодовань. Комісія вислухає правдоподібно німецьку заяву, на яку дасть відповідь пізнійше.

Передбачуючи рішення комісії для відшкодовань, французький уряд є схильний узгіднити свою ак-

цію з рішенням комісії. На випадок однак, колиб комісія винесла не справедливе рішення, яке не годиться будьто з точками, будьто з духом версайльського договору, тоді французький уряд відзискуючи повну свободу акції, зарядив би з власної ініціятиви економічну контролю Німеччини, придержуючись тої самої програми, яку зложив Поанкаре на льондонській конференції.

Дубуа і Сканцер у Поанкаре.

Аг. Аваса доносить, що Поанкаре прийняв на довшій авдієнції голову комісії відшкодовань Дубуа, італійського міністра закордонних справ Сканцера і італійського амбасадора.

Засідання франц. ради міністрів.

На останнім засіданню французької ради міністрів розглянено подрібно справу можливих наслідків звязаних з рішенням комісії відшкодовань. Після нарад повернули міністри до Парижа. Міністер внутрішних справ заявив денникарям, що парлямент не буде скликаний.

Нім. канцлер про розбиття льондонської конференції.

Німецький канцлер Вірт, уділюючи інтервю берлінському кореспондентови „Дейлі Кронікль" сказав м. ин.: Розбиття льондонської конференції є катастрофою. Факт, що Німеччина виплатила 500.000 фунтів штерл як репараційну рату, свідчить найліпше, що Німеччина хоче додержати свої зобовязання. Німеччина є готова платити в границях можливости. Коли однак ця можливість упадає з дня на день, разом з депреціяцією нім. валюти, то не є це виною німецького уряду. Ми виповнимо — говорив канцлер — всі зобовязання, але тільки в границях можливости. Наперед хліб для німецького народу, а відтак репарації. Що є неможливою річю з економічного боку, то мусить само із себе впасти. Видалювання Німців з Альзації і Льотарингії вразило Німців до глибини серця. Що торкається мораторії — заявив державний канцлер — то мусілаб вона бути розложена на ряд місяців.

Одне, що потребуємо — це довіря. Наглий спадок нім. марки викликав побоювання, що Франція хоче знищити життя Німеччини. Чи Німеччина не має права до життя? Чи маємо піти шляхом Росії? Росія є в більшости рільничим краєм, Німеччина промисловим. При такому поступованню мусить дійти Німеччина до катастрофи, з якою не буде порівнання. Коли однак найдеться тільки добра воля, то можна буде вратувати і Німеччину і Европу.

Шукання причин розбиття конференції.

„Ню Йорк Уордль" пише в справі льондонської конференції, що при обговорюванню причин неповодження треба підчеркнути ще один блуд, який зробила Англія висилаючи ноту Бальфура, що стало причиною напруження між Францією і Англією.

„Ню Йорк Трібюн" запитує, чи Англія хоче дійсно приневолити Німеччину до плачення. Видається, що є ще час, щоби Льойд Джордж покинув вичікуюче становище і заявив ясно, що думає.

Також „Ідеа Націонале" обговорюючи льондонську конференцію, пише: Відповідальність за неповодження конференції паде виключно на Англію, яка підкопуючи засади нарад, довела до розбиття конференції. Інтереси Франції і Італії є від тепер спільні і полягають на протиставленнюся до всіх англійських домагань змінити німецькі зобовязання, аж до часу, коли справа міжсоюзних довгів не буде радикально і оконечно вирішена.

Польський комбатант?

Від кількох днів пробуває у Львові проф. Saroles, Англієць, професор единбурського університету. Про означену мету приїзду пана професора — важко сказати щонебудь певного. Здавалося, що він приїхав з метою розглянути відносини у Східній Европі, в Польщі і в Галичині. П. професор — по його словам — мав намір поїхати й на Велику Україну, щоби простудіювати відносини на місці та виробити собі з автопсії ясний погляд на українську проблєму. Одначе йому пояснили, що харківський уряд є філією московського, що державної України немає, і це було причиною закинення думки про виїзд на схід. Не знаємо, чи п. Saroles носився з думкою познайомитися з радянським урядом на Україні, чи з українським народом. Мабуть перше, бо инакше не був би закинув своєї думки. Прецінь мимо істновання такого або иншого уряду, на котрий можна ріжно дивитися, народ живе своїм життям, має свої національно-культурні й національно-політичні інтереси; його розвій йде шляхом природної еволюції й кристалізації. Коли отже харківський уряд не є вислідною політичних поглядів української народної маси, то це в ще більшій мірі повинно було заставити п. професора не залишити думки про реалізацію свого наміру.

Приїзд п. професора попередила відповідна рекляма польської брукової преси („Курієр ілюстрований"), очеркуюча його як визначного „приятеля Поляків". Небавом ми мали нагоду переконатися, що така характеристика шан. професора з боку брукової преси має повну основу. Приїхавши до Львова, п. Saroles, бажаючи виробити собі предметовий погляд на галицькі справи, звернувся в першу чергу до... польських графів Пініньского, Баденія і ин. В дуже короткому часі шан. професор засвоїв собі політичний світогляд східно-галицьких лєндльордів і їх аргументацію в східно-галицькій справі. Коли деяким українським діячам прийшлося вести розмову з шан. професором, то вони до краю були здивовані набутими ним відомостями про галицькі і взагалі українські відносини. Малося враження, що п. Saroles без ніякого опору свого інтелєкту вступив в сліди славетного Фр Равіти Гавроньского. Він вперто розділював українську націю на: Українців (Наддніпрянців) і Русинів (Галичан), радив нам авторітетно й категорично вибирати послів до польського сойму і лєгально боротися за ступневе здійснення наших прав. Коли йому звернено увагу, що Сх. Галичина є окремою державною одиницею на основі обовязуючих міжнародніх договорів та що нпр. Єгипет не може вибирати членів англійського перляменту, він замнявся, бо зовсім не знав правового становища Сх. Галичини. Шан професор повторяв за гр. Пініньским, що українська влада у Львові це „страшна влада", що ми мусимо показати Европі наші вартости, що „недавно відкрили одного свого поета" (Шевченка), але Европа нічого про те не знає, що нам всеж таки краще жити під польською владою, як під большевицькою, що ми маємо тут всі права, одним словом, що нам живеться прекрасно і т. п. Коли шан. професорови зазначено, що можливо, що українська влада була страшною для пан в-аристократів, котрі привикли панувати, він знов замнявся. В дальшій відповіди намагаюся зясувати п. професорови всі порушені ним питання, але він постійно переривав кожде вияснення і пописувався тими відомостями, які здобув від гр. Пініньского. Колиж всетаки на кожде питання йому давано відповідь, він вкінці заявив, що він не може того всього знати, бо в британській енциклопедії є всього 23 стрічки про Україну.

Проф. Saroles не обмежився Львовом, але постановив пізнати також галицьку провінцію і вибрався до Радехова до гр. Баденія. Питався, чи побачить там українські села. Йому зазначено, що він міг би їх побачити, але гр. Бадені не дасть йому змоги виконати свою програму. І справді! Гр. Бадені уладив на приняття шан. професора польський фестин, зявився там з п. професором і переконував його, що тут Польща. При тій нагоді зарепрезентовано очарованому графською гостиною професорови і другу галицьку націю в особі двох „Мошків".

На цім менше-більше покінчилося пізнання галицької провінції і на другий день шан. професор починав наново виголошувати погляди гр. Пініньского і гр. Баденія.

З представленого ясно, що шан. професорови зовсім не йшло о обєктивне пізнання галицьких відносин і української проблеми, тільки о підкріплення тих упереджень до Українців, які збуджено в нього до його приїзду. В цім випадку мету осягнено як найкраще. Годиться зазначити, що коли хто бажає пізнати відносини на прим. на маляйських островах, то ніколи не повинен розпочинати свого пізнання від дружби з плянтаторами.

Уніоністичний Зїзд у Велиграді.

В днях від 7—9 ц. м. відбувся у Велиграді величавий конгрес у справі унії, на якім було приявних понад 110 учасників і делегатів ріжних, а передусім славянських народів.

З українських представників, крім наших із Галичини був преосв. Нярадї, епископ крижевацький. Підкарпатську Україну заступали: о. кан. д-р Шуба, о. проф. д-р Гаджеґа, о. Такач, духовник семінаря Ужгороді, о. Боксай, редактор „Благовістника" о. віцеректор Дюлай і о. Седляк духовник семінаря в Пряшеві та инші, разом 11 осіб. Від оо. Василіян був о. Ігумен Малицький, а від оо. Редемптористів о. Терчка.

Впадала в очі недостача польського заступника хоч із другого боку всі предвиджували, що після останніх подій, себ-то відношення польської держави до гр.-кат. церкви — не прийде до Велиграду ніхто з Поляків співати пісоньку про релігійну толєрантність, прихильність до Унії і т. д. Правда тільки, що еп. Ропп обіцяв приїхати на слідуючий зїзд, певно пропагувати

На сторожі народнього добра.

8)

(Додаток до „Вістника" неконституованої фундації „Народнього Дому" у Львові).

(Продовження.)

Бо саме тоді на весну 1918 р. стали вертати з Росії Білчане, котрі в 1915 р, туди виїхали. Вертали голі, босі — простоволосі; де стояли їх загороди, застали руїну і згарища. У своїй недолі стали вони собі помагаги по „военному" — себ то „реквірувати". Навіть колося стинали по полях ночами до мішків, так що господарі стерегли збіжя як перед дичиною. Вониж і намітили стоячу осторонь знищену і незамешкалу лісничівку, та стали її кусниками „реквірувати". Не було ночі, щоби не вирізано деревини, не вкрадено лати, крокви і т. д. Клалося ночами сторожу, повідомлювалося жандармерію в Янчині, — все не помагало. Тодішній начальник громади Іван Медвідь, що мешкав найблизче біля тої лісничівки і инші господарі звернули увагу „Н. Д." на ці крадіжи, і самі радили, щоби — як не можна негайно цю лісничівку відбудувати і замешкати, — матеріял продати або розібрати, бо инакше, — не мине й дві неділі, а з лісничівки сліду не буде.

Не маючи серед таких обставин иншого виходу, Кураторія порішила матеріял з тих будинків продати, тим більше, що була повна надія, що з субвенцій і відшкодовань можна буде виставити кращу лісничівку і в догіднійшім місці.

Начальник громади Іван Медвідь з иншим сільським знавцем оцінили цей матеріял, а церковний комітет в Бруховичах заплатив цілу оціночну квоту. (В Білці тоді не було ніякого комітету).

Були й приватні купці, котрі бажали купити цей матеріял. На це одначе Кураторія не згодилася, бажаючи, щоби із конечної продажі не користали одиниці, а церковна інституція. Так представляється той „своеобразный" факт продажі „усадьбы для лѣсничаго".

Та вже не стає слів, котрими слідувало би відповідно напятнувати осоружний, прямо нікчемний заміт, — „что они (Кураторія) не постѣснялись даже производить на его („Н. Д.") счетъ... или только въ послѣдствіи записали на его счетъ... въ 1919—1920 гг. безславныя и рискованныя биржевыя спекуляціи валютой..." (Замѣченія — стор 16).

Так можуть думати й інсинуувати лише люде, що самі до таких „сдѣлокъ" спосібні. Але: „Audacter calumniare, semper"... В інтересі правди і здемаскування калюмніяторів, пояснимо і ці „сомнительныя операціи"...: Відомо, що українська влада завела в 1919 р. власну валюту — гривні, по курсі рівному австрійській короновій валюті. Селяне — як всюди, — нерадо брали нову валюту; — але дарма, курс був примусовий. Та всі селяне, що брали з білецького ліса дерево на примусові асигнати комісаріяту, платили майже виключно гривнами, котрі адміністратор дібр мусів приймати „al pari" з коронами. Як настали польські часи, так скінчився курс гривень; а завідатель дібр, складаючи опісля перед управою „Н. Д." звіт, рахунки і гроші зложив в касі „Н. Д." також і гривні, котрі до нього вплинули за дерево, а котрих не мав вже нагоди пустити в дальший обіг.

Це — одна „сдѣлка".

Опісля в 1920 р., як большевицькі війська підступали сливе під сам Львів, котрий стали евакуувати, тоді як приватні одиниці, так і інституції — серед загального переполоху — не в цілях спекуляції, а для власної забезпеки, старалися набути дещо чужої валюти, щоби в разі катастрофи бодай на початок мати заграничний вимінний грошевий середник. В тім-то часі, і в тих самих цілях також і Управа „Н. Д." закупила за розмірно невелику квоту (сколо 20.000) заграничну валюту, котру опісля, — як лише небезпека інвазії минула — негайно знову виміняла.

Це — друга і послідня валютова „сдѣлка".

Та свідомою брехнею є, що тим спричинено фондації „значительные убытки"... Шкода наслідком знижки курсу була незначна, що зрештою дасться ствердити асигнатами і книгами інституції. Та й цеї незначної шкоди не було би, як би управа була вичікувала піднесення курсів, що опісля і послідувало. Одначе Управа на це не чекала, що є найліпшим доказом, що всякі „безславныя и рискованныя биржевыя спекуляціи валютой..." „крайне предосудительны и неэтичны" — були від цілей і намірів Управи далекі!

Так виглядали ці „возмутительныя и рискованныя биржевыя спекуляціи"! (Далі буде)

свій біритуалізм, бо цього року якось... не пішло.

В першім дні читали теольогічні реферати про примат Папи о. д р Spacil, проф. орієнт. інституту в Римі, о. д-р Grivec проф. унів. в Любляні й о. д-р Гаджега, проф. теольогії в Ужгороді, над якими опісля розвинулася довша дебата.

Другого дня занимався зїзд ріжницями літургічно-юридичними, де читано між иншими, реферат о. Г. Верховського й порушено справу двообрядовости.

В останнім дні реферовано про сучасний стан церкви у славянських народів. Дуже цікавий був звіт п. Витовшова про церкву в Росії. Він сам, як також і инші Великороси, підносили велику недостачу поширення й спопуляризовання ідеї зєдинення в Росії.

В резолюціях, крім теольогічно-наукових, зїзд висловився проти біритуалізму, рішив звернутися до всіх славянських епископів, щоби вони просили Апостольську Столицю о відновлення давних уніятських дієцезій. Рівнож зїзд висловив переконання, що свобідний розвій гр.-кат. церкви в Галичині, Чехословакії і Югославії є конечним для двигнення Унії.

Конгресом проводив Впреосв. оломунецький архієпископ А. Стоян, той великий подвижник зєдинення церков, якого тільки заходами і стараннями зібрався цей конгрес. Йому також належиться від нашої церкви й нашого народа велика пошана й щира подяка за його сердечне відношення до нас та за батьківське старання в тяжких хвилях нашого життя.

Совітська Росія.

З конференції комуністів в Москві.

На конференції комуністів в Москві Сталін, обговорюючи в своїм рефераті теперішний стан комуністичної партії, ствердив, що в її лоні повстає фермент, який що раз більше поглиблюється на тлі економічної політики. Ця політика серед одних викликала опір і критику, серед других приготовила охоту до повороту капіталізму. Поворот Леніна до уряду вважає Сталін не можливим, а то наслідком його недуги і з приводу його надто поміркованих поглядів.

Перед закінченням засідання промовляла м. и. Клара Цеткін. Вона домагалася від імени німецьких комуністів виконання вироку на засуджених ес ерів, французький і англійський делегати виголосили дуже поміркованi промови (ПАТ).

Конференція приняла ряд засадничих резолюцій що до нового курсу партійної політики. Партія має стреміти до порозуміння і співпраці з безпартійними елементами.

Партійні органи одержали інструкції, по яким мають всіми силами старатися, щоби ці елементи приєднати для державної праці в рамах теперішнього устрою (A. W.).

Відложення конференції Комінтерна.

„Русспрес" доносить з Москви: Наслідком різких ріжниць поглядів, що повстали під час останньої конференції, компартії, Ц. И. К. комінтерна, побоюючись оконечного розколу, зняв з денного порядку головні основні питання і рішив перенести їх на черговий партійний зїзд, який має відбутися в листопаді.

Радек проти „буржуазної ідеольогії."

Радек в „Правді" закликає до боротьби з тою путаницею в поняттях, яка повстала на основі нової економічної політики. На його думку, в звязку з поширенням впливів нової економічної політики, скріплюється буржуазна ідеольогія, яка приневолює комуністичну партію до дуже енергічної кампанії проти цього.

За використання урожаю.

„Ізвєстія" домагаються можливо найкращого використання сьогорічного урожаю, який супроти невдач совітської Росії в Генуї і Газі, являється одноким виходом із господарського занепаду. По думці часопису в першу чергу належить зреорганізувати „налоговий" (податковий) апарат.

Росія не потребує збіжа?

Наркомвнішторг видав розпорядок, щоби все закуплене для сов. Росії, а не вивезене ще збіже продано на льондонськім ринку. Дальше закупно збіжа, не рахуючи виданих вже дозволів на серпень буде здержане (A. W.).

Троцький за розстрілом с-ерів.

По донесенням з Москви, після проголошення вироку над с-ерами всі совітські газети одержали наказ від ВЦИК. не оголошувати вироку, доки в ВЦИК. не скінчаться дебати, звязані з засудом. Під час цих дебат Троцький виступив двічи з домаганням, щоби засуджених негайно розстріляти, одначе мимо всіх заходів не одержав більшости голосів.

Проти розстрілу виступив м. и. прибувший з Берліна Крестинський, котрий заявив, що супроти зобовязань, які він приняв на себе на зїзді трьох інтернаціоналів і настроїв західно-европейського пролетаріяту, він не вважає можливим вернутися до Берліна, коли засуд буде виконаний.

По приказу Троцького після проголошення вироку засуджених переведено в „госполітуправленіє" (чека) для виконання засуду. Одначе Троцький не найшов піддержки і його внесок провалився.

Дня 7. серпня після проголошення засуду на с-ерів арештовано над 100 осіб, котрі приходили до дому союзів довідатися про хід розправи (Рпр.).

Зїзд представників „живої церкви"

На днях відбувся в Москві зїзд представників т. зв. „живої церкви". Зїзд вирішив, що висшою інстанцією в церковних справах має бути собор, скликуваний що три роки. Виконавчим органом має бути головна управа, яка буде назначати по двох своїх делегатів до парохіяльних рад.

Зїзд рішив знести всі монастирі, а замінити їх на „братства труду". Монахи можуть переходити в біле духовенство. Вирішено також зажадати від духовенства, щоби воно перестало молитися за патріярха Тихона. Перший собор „живої церкви" має зажадати усунення патріярха Тихона з його становища.

Меншевиків засилають в Сибір.

По донесенням, з Москви, на днях відправлено в Сибір першу партію меншевиків в числі 27 осіб.

Ліквідація комісії для реквізиції церковних скарбів.

З покінченням реквізиції церковних скарбів зліквідовано створену в тій цілі комісію (Рпр.).

Зброєння совітів.

Совітська преса розпочала кампанію за створенням за прикладом Англії великої воздушної фльоти, як найдешевшого середника оборони підчас війни.

Дописи з краю.

Коломийщина.

Ріжні вісти.

Маємо вже кандидатів на послів до польського сойму. Між иншими має охоту кандидувати бувший радикальний посол Павло Лаврук з Іспаса. Той чоловік буде і з чортом тримати, коби лиш мав зиск. Він без женади каже перед людьми: „Доки я Богу молився, то нічого не мав, а від коли став служити чортови, то всьо маю". А йому тепер треба богато гроший, бо має купу процесів. Кажуть, коли люди в неділю чи свято підуть до церкви, то Павло Лаврук в той час „випрацьовує" межі. У него тепер ферії посольські, якаж би инша робота? В старостві коломийськім має Павло Лаврук великі плечі. Як був асентирунок коний в Вербіжи, то комісар Пйонтек не міг собі нахвалити Павла Лаврука і вже тоді поручив його на кандидата до сойму.

Цікава дуже річ: В польській газеті коломийській „Prawda pokucka" з 6. серпня ц. р. ч. 30. читаємо, що читальня „Просвіти" в Сопові жертвувала на польське „Schronisko inwalidów" квоту 2000 мп. Може би виділ читальні пояснив цю загадку? Чи не є то оплата за дозвіл на концерт або виставку театральну? Як би так, то чи староства дають якусь часть і на приют українських інвалідів?

Полякам під теперішню хвилю ходить дуже о те, щоби зискати симпатію українського селянства і поріжнити його з інтелігенцією В тій цілі що робиться? Прийде селянин до якої канцелярії, сейчас йому крісло і просять сідати. В старостві приймають справи, хоч не входять в круг ділання, передають судови. По селах постерунки поліції починають поводитися чемнійше. Сим пояснюється великий зріст крадіжий. Дійшло до того, що хто жиє, не може ні на одну ніч лишити збіжа на поли, лиш бере на фіру і таки сире везе до дому.

Урожай в сих сторонах заповідався добре, але тепер посуха дуже много пошкодила. Кукурудза на ріністих ґрунтах вигоріла, мандибурку сціпило і дуже дрібна, і худоба не має вже що пасти. *М.*

Бережниця коло Стрия.

Взірцева громада.

Дня 16. м. м. святкувала гром. Бережниця память Шевченка. По вступнім слові місцевий хор відспівав народні пісні, а маленький школярик Лагодюк віддеклямував з великим зрозумінням „Розриту Могилу". Опісля аматорський кружок при читальни „Просвіта" відограв „Назара Стодолю". Аматори вивязалися із своїх роль дуже добре, бо виставу підготовлено дуже старанно. Одно, що не відповідало цілости, це театральна саля. Стодола заповнена по части сіном не надається на салю. Але і цему вкоротці громадяне Бережниці зарадять, бо задумали будувати театральну салю. Будівельний матеріял по части вже звезений.

Взагалі Бережниця належить до найсвідомійших громад стрийського повіту. В читальни що неділі повно людий; читають часописи, ведуть інтересні балачки і полагоджують всі громадські справи. Коло читальні находиться кооператива, яка розвивається таки найкраще в повіті, так, що „свята панська коршма" істнує лиш тому, що коршмаря заступає охорона льокаторів. Мрією громади на будуче є парня, але з нею треба ждати кращих часів. З новим шкільним роком отвираються збірні лекції для дітий, які хотять кінчити гімназію. В тім році рівнож пораз перший зважилося двох учнів вступити до краєвої рільничої школи в Бережниці. І вся та робота завдячує свій почин кільком одиницям, таки самим селянам. *К.*

Замарстинів коло Львова.

Аматорська вистава.

На сцені аматорського театру в Замарстинові коло Львова бачили ми дня 13. ц. м. „Батраків". Мало котрий аматорський театр в Галичині може похвалитися такими успіхами, як цей аматорський гурток. Вистави йдуть майже що неділі при заповненій салі. Гурток побудував недавно власним коштом сцену має власні декорації а кожду виставу підготовляє дуже старанно. Сценічна обстановка в „Батраках" була сього роду, що видці на салі мали враження, що артисти не грають, але що бачиться справжнє життя й траґедію в хаті Степана, трунара. В ролі робітника Гарасима ґастролював п. Олексинин, артист українського театру, який — самозрозуміло, вибився на перше місце у грі. Инші артисти аматори з успіхом достроювалися до него.

Замарстинівський гурток сповняє дуже важну культурну задачу на передмістю Львова, за що належиться його організаторам щира дяка від українського громадянства.

Пуків пов. Рогатин.

Нездорові відносини.

Колись писали українські газети про Пуків як взорець патріотичного українського села. Мешканці рогатинського повіту були горді на нього. Та як горді були перше, так тепер стидаємось, що той колишній Пуків зійшов геть на пси. Не хочеться вірити, щоби то був той самий Пуків, який в часі польської конскрипції баталіон піхоти і сотня кавалерії через три тижні облягали, заки здобули підписи і то не хлопів, тільки бабів. На жаль, це той самий Пуків, лиш провідники не ті самі. Довголітний начальник громади Теодор Сверида, скинений з уряду польською владою за конскрипційні „надужиця" і „опур владзи", перетриманий шість тижнів в тюрмі, усунувся від громадянського життя (хотяй цього ніяк оправдати не можна). Другий духовий провідник Теодор Соломка, обложений невилічимою хоробою, не може брати активної участи в політичнім життю. З ласки панів „керовнікем" села став Іван Сверида, котрий в вдячности для своїх хлібодавців запренумерував собі „Рідний Край" і „Хлопську Правду". З тих жерел черпає він свою мудрість, а за задачу свою постановив собі знищити громадський ліс. Загляньмо тепер до читальні. Дім в неї похилений, обдертий, з діравою стрихою, хотяй даються аматорські вистави з десятками тисяч доходу. Виділ читальні чи там його голова не уважав за відповідне скликати річні загальні збори (чи зі страху перед утратою свого місця?), не знаючи видно того, що через свою честилюбивість може спричинити розвязання товариства. Чи є се згідне з народньою честю, пане голово, писати іменем читальні просьби до староства по польськи? Чи не знайдеться у вас людина, яка змогла би це зробити в українській мові? Чи є це гідне народньої чести сідати разом з „zarządcą gminnym до одної склянки при читальнянім буфеті, панькатися з ним, „кредитуючи" йому напої і через те спричинювати недобір буфету? А врешті чи діяльність читальні полягає в тім, щоби лише що неділі була музика і танці? Чи ви, пане голово, розумієте вагу теперішнього положення? Чи до гульки нам тепер? В Пукові є люди, котрі могли би занятися санацією цих відносин, але якось не прикладаються до того

РІЖНІ ВІСТИ.

„Воєводські містерії".

З Варшави доносять до польських часописів, що в найблищому часі на просторі т. зв. „Малопольскі" прийде до номінації містовоєводів. Мало це виявитися конечним супроти наближаючихся виборів. Рівночасно говориться про можливість змін на становищах декотрих воєводів.

Декрет про вибори до польського сойму.

Начальник польської держави підписав декрет про розписання ви

борів до польського сойму на день 5. падолиста а до польського сенату на день 12. падолиста ц. р.

Похорон Нортклiфа.

ПАТ. досить з Ліфилду: Похорон льорда Нортклiфа відбувся дня 17. ц. м. На богослуженню в опатстві Уестмінстр був присутний представник кн. Валії ген. Троттер і особистий секретар Льойда Джорджа, Ґріґ. Як великою пошаною тішився покійник, свідчить це, що всі англійські домінія вислали на похорони своїх представників. В похороні взяли участь всі визначні особистости, які остають в Льондоні. З дипльоматів взяли участь французький амбасадор, амбасадор Америки, посол Югославії і румунський шарж д'афер. Численно репрезентована була також англійська і чужосторонна преса.

Франція проти допущення Німеччини до Союзу Народів.

„Дейлі Телеґраф" доносить, що французький уряд припоручив своїому представникови в Союзі Народів виступити негайно зі Союзу, коли Німеччина буде цего року допущена до участи в Союзі.

Перед конференцією в Марієнбаді.

ПАТ. подає із Загребу, що на конференції в Марієнбаді буде обговорюватись також справа становища малої антанти що до принятя Німеччини і Угорщини до Союзу Народів. З огляду однак на неуправильнення внутрішних справ Греції, являється це питання ще не на часі. В конференції візьмуть участь Братіяну і Дука як представники Румунії. Очікують також прибуття представника Польщі, яким буде правдоподібно Нарутовіч.

Засідання югославянської ради міністрів.

На засіданню югославянської ради міністрів в Любляні, рішено видати заборону вивозу харчевих середників і розпочати остру боротьбу з доріжнечею. Крім того десиґновано Пасіча як представника Югославії на конференції в Марієнбаді.

Смерть провідника сербських націоналістів.

В Бельґраді помер був. провідник сербських націоналістів Стоян Рібарац.

Виїзд папського нунція до Відня.

Аґ. Аваса доносить з Риму, що до Відня виїхав папський нунцій мср. Мерштеті — Сельважніоні.

Безробіття в Чехах.

Б. К. доносить з Праги, що загальне число безробітних в Чехах виносить 380.000.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Продовження конференції в Берліні.

Париж. Аґ. Аваса доносить до Берліна вислано на днях делеґацію, яка має провірити на місци справу репараційної спроможности Німеччини і розглянути питання мораторії. Нова конференція розпічнеться вже в понеділок 21. ц. м. в полудне. Темою нарад будуть умови, на підставі яких комісія відшкодовань зможе дати відповідь в справі мораторії. Члени комісії надіються, що Німеччина згодиться на ґарантії, без яких Франція не моглаб ніяк дати згоду на мораторію. По останнім донесенням виїхали вже також до Берліна сер Джон Брендбері делеґат англійської комісії відшкодовань і член ґарантійного комітету Мокле в товаристві пп. Бежері як секретаря комісії і Фельґена як фінансового знавця.

Совітсько німецький союз:

Льондон. (Пр. тел.) „Таймс" доносять, що Літвінов і Чічерін ведуть переговори з німецьким урядом в справі заключення німецького союзу. Дотеперішні совітсько-російські переговори будуть уневажнені. а новий договір буде підписаний на днях.

Конференція представників держави антанти.

Відень. (ПАТ.) „Н. фр. Пр." доносить з Білгорода, що конференція представників держав малої антанти відбудеться не в Марієнбаді, але в Празі. Пічнеться 24. ц. м.

За допущення Болгарії до м. антанти.

Софія. (ПАТ.) ЧПБ. Часописи звідомляють, що чехословацьке правительство пропонує допущення Болгарії до малої антанти.

Вибори до литовського сойму.

Айльвезе. (ПАТ.) З Ковна звідомляють, що реченець виборів до нового сойму визначено на 10. і 11. жовтня.

Смерть Енвера паші?

Берлін. (ПАТ.) „Льокальанц." доносить з Льондона, що Енвер паша згинув в бою проти червоних військ в місцевости на південь від Бухари 4. ц. м.

Баку. (ПАТ.) Авас. Вістку про смерть Енвера паші слід прийняти з застереженням, тимбільше, що перед кількома днями заключено перемиря.

Завіщення Ґріфіта.

Ліфилд. (ПАТ.) Разом з завіщенням Ґріфіта найдено лист, писаний до ірляндського народа, який завзиває його аби стояв при договорі, що є конечний з моральних і економічних причин.

Засуд учнів воєнної школи.

Айльвезе. (ПАТ.) Трьох учнів військової школи в Кронштаді, у котрих найдено протиреволюційні документи, совітський військовий трибунал засудив на смерть. В звязи з цим арештовано кількох офіцирів і моряків кружляка „Севастополь" і багато жовнірів оранієнбурської залоги.

Японія розоружується.

Бордо. (ПАТ). З Токіо доносять, що наслідком прийняття пляну про зменшення оружних сил, ряд воєнних японських кораблів відіслано до доків для розоруження,

Арештовання в звязи з убивством Кемаля паші.

Айльвезе. (ПАТ.) Авас доносить із Тифліса, що в звязи з убивством Кемаля паші арештовано 129 Вірмен.

Уневажнення виклятя Толстого.

Москва. (ПАТ.) Зїзд приклонників „живої церкви" рішив признати неважним виклятя Толстого православною церквою.

За приняття Мадярщини до Союза Народів.

Будапешт. (ПАТ.) БК. Мадярське правительство вислало до ґенер. секретаріяту Союза Народів ноту, в котрій вказує, що наслідком звісних осінних подій в зах. Мадярщині, мусіло просити о відложення до слідуючого засідання Союза Народів його подання о прийняття до Союза. Просьбу цю узгляднено, і як показує програма нарад III. сесії Союза, подання Мадярщини о приняття до Союза війде під наради цьої сесії. Мадярщина привязує велику вагу до цього, щоби її принято до Союза Народів. Нота звідомляє вкінці, що правительство поручило міністрови Банфі попирати у Союза подання о приняття Мадярщини до Союза Народів.

Мир між Туркестаном і Росією.

Москва (ПАТ.). Мир між Туркестаном і Росією заключено на таких услівях: 1) Совітська армія перериває безпроволочно воєнну акцію, 2) Туркестан зобовязується не заключувати ніяких договорів суперечних з інтересами Росії, 3) Москалі, що бажають переселитися до Туркестану мають користуватися всіми полекшами, 4) старшини совітської армії переведуть реорґанізацію туркестанської армії, 5) надвишку бавовни в Туркестані мається висилати лише до Росії.

На Сибір.

Рига (ПАТ.). Доносять тут з Москви, що першу ґрупу меншевиків вислано на Сибір до місцевостей віддалених кількасот верст від залізничого шляху. В тюрмі чрезвичайки в Москві є 63 ес ери.

„Порівнуюча історія" б. цісаря Вільгельма.

Відень (ПАТ.). По донесенням з Льондону появилася там праця б. цісаря Вільгельма п. з. „Порівнуюча історія". Книжка містить хронольоґічно уложені дати, що відносяться до подій з перед війни.

Воєнні спомини Черчіля.

Відень (ПАТ.). З Льондону звідомляють, що Черчіль, подібно як Льойд Джордж, працює над воєнними споминами. Вийдуть вони друком з кінцем року. Авторський гонорар виносить 20.000 фунтів стерлінґів.

„Жива церква".

Москва (ПАТ.). Як пишуть „Ізвестія" до „живої церкви" належить тепер 27 православних архиєреїв.

Військова команда фашістів.

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." доносить з Риму, що Центральна Рада фашістів в Неділяні ухвалила утворити військову команду фашістів.

Проклямація незалежности центр. Азії.

Тегеран. (ПАТ.) Вольф. З Баку звідомляють, про проклямування независимости центральної Азії.

За Царгород.

Берлін. (ПАТ.) „Берлінер Тгб." доносить в телеґрамі свого кореспондента з Адріянополя чутку ніби то з італійських кругів, що колиб Франція примінила санкції супроти Німеччини, Англія готова позволити Грекам війти до Царгороду.

Конференція в справі близького Сходу.

Льондон (Авас.). Англійське правительство переслало французькому відповідь на ноту в справі скликання конференції близького Сходу.

Італія проти сполуки Австрії з Німеччиною.

Відень. (ПАТ.) „Н. Фр. Пр." доносить з Берліна за „Дейлі Тел." що Сканцер на останнім засіданню льондон. конференції заявив, що Італія не допустить до евент. злуки Австрії з Німеччиною, ані до утворення нової наддунайської федерації. Згідно з тими інформаціями Сканцер мав заявити, що найліпша була би митна унія Австрії з Італією, при чому Чехословаччина могла би бути третім учасником.

Французька поміч Австрії.

Відень (Вбк.). Австрія одержала з франц. кредитів 20 міліонів франків до своєї диспозиції.

НОВИНКИ.

— **І польське міністерство не шанує нашої мови.** Осип Городиський, б. урядник з Чорткова, не принятий як Українець до служби, звернувся з просьбою о реґабілітацію до міністра внутрішних справ. Подання було написане по українськи. На просьбу відповіло міністерство ось що: Do Józefa Gorodyskiego w Czortkowie. Na podanie z dnia 28. VIII. 1922. Ministerstwo spraw wewn. zawiadamia, że na zasadzie art. 6. ustawy z dnia 17. II. 922. do państwowej służby mogą być przyjęci tylko osoby, władające językiem polskim w mowie i piśmie. Za ministra (Підпис нечиткий).

— **В справі переказів адресованих по українськи.** Наша редакція дістала від львівської дирекції почт і телеґрафів таке письмо: Дотично дописі поміщеної в „Гром. Вістнику" ч. 90. з дня 13. VI. 1922 р. під заголовком „Глум чи правда" в справі неприняття переказу написаного українською мовою, повідомляється, що згідно з розпорядком міністерства почт і телеґрафів з дня 30. IX. 1919 р. ч. 27805/1337/III почтові перекази, писані українською мовою, мають бути приймані при надаванню в почтових урядах в б. Галичині, з тим одначе застереженням, що до надавання цих переказів вільно уживати виключно лише блянкетів урядового накладу. Дирекція почт і телеґрафів візвала почтовий уряд в Тернополі до точного виконування цих приписів і сподіється, що подібна немила справа більше не повториться. — За превеса (Підпис нечиткий).

— **Переїхана автомобілем.** Дня 17. серпня тягаровий автомобіль ч. 532 переїхав Юзефу Трач, замешкалу при вул. Руській. Жертва газардової їзди померла від ран у лічниці.

— **Малолітний злочинець.** В м. Тоніллєс у Франції 14 літний хлопець замордував батька і матір. Причиною убивства родинні непорозуміння.

— **Після замаху на старосту в Калуши.** В справі динамітового замаху на калуського старосту „Gazeta Poranna" доносить, що польське населення дуже тоденервоване і домагається помочи львівської поліції для вишукання виновників.

— **Роковини мадярського поета.** Цего року минає століття уродин великого мадярського лірика Александра Петефі, який згинув 1848 року як жовнір в боротьбі за незалежність Мадярщини. Мадярський нарід приготовляє на осінь урочисті свята з нагоди сего ювилею.

— **Румунізація Бесарабії.** Міністерство внутрішних справ Румунії видало розпорядок усунути всі російські і українські назви вулиць, а замінити їх румунськими. Сталося се головно в Кишиневі.

— **Аґрарна реформа в Бесарабії.** Аґрарна реформа в Бесарабії закінчиться 1. квітня 1923 р. Безземельні дістануть по 2—3 гектарі землі, відповідно до її якости.

— **Арештовання начальника сіґуранци.** Із Ясс доносять, що тамошний начальник політичної поліції (сіґуранци) арештований за хабарництво і фальшовання документів.

— **Сирі шкіри з кун,** видер, тхорів, заяців і т. п. продавайте лишень Українській фірмі Петра Карпяка Львів Куркова 11а. 332 2—10.

✝ Посмертні згадки.

Зенон Гаврисевич, укінчений студент аґрономії, бувший член У.Г.А., помер у Львові дня 18. серпня 1922 на тиф черевний. Похорон на личаківський цвинтар відбувся 19. ц. м. Покійний син бл. п. о. декана Юстина Гаврисевича з Чагрова по скінченню теоретичних студій і відбуттю аґрономічної практики в Чехії вернув недавно до Львова, щоби свою працю віддати двигненню нашого рільництва. В часі побуту на селі набавився тяжкої недуги, яка положила конець його трудячому життю в 29 році життя. В. Й. П.

Видає і за редакцію відповідає Олекса Кузьма

З друкарні Спілки „Діло"

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA KUL